

การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ

- ตามมาตรา 1064 วรรคแรกว่า “อันห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นจะจดทะเบียนก็ได้”
- หากไม่จดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนนั้นก็จะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญธรรมดา ซึ่งไม่มีตัวตนแยกต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน และ**ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล**
- หากจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนนั้นก็จะเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ซึ่งมีตัวตนแยกต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน และ**มีฐานะเป็นนิติบุคคล**
- ในกรณีที่**ไม่มีบทบัญญัติไว้โดยเฉพาะ**ให้นำบทบัญญัติในเรื่องห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้กับห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลด้วย เนื่องจากเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญชนิดหนึ่ง

1. การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ

- การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ ต้องดำเนินการตาม ปพพ. มาตรา 1014 ถึงมาตรา 1024

1.1 สถานที่จดทะเบียน

- ตาม มาตรา 1016 ต้องยื่นคำขอจดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท **แห่ง** **ท้องที่ที่ตั้งสำนักงานใหญ่**
- เช่น ห้างหุ้นส่วนสามัญมีสำนักงานใหญ่ทำกิจการอยู่ **กรุงเทพมหานคร** ก็ต้องยื่นขอจดทะเบียน ณ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์
- แต่ถ้าห้างหุ้นส่วนสามัญมีสำนักงานใหญ่อยู่ **ต่างจังหวัด** ต้องยื่นขอจดทะเบียน ณ สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด

1.2 ค่าธรรมเนียม

- ต้องชำระค่าธรรมเนียมตามกฎหมายข้อบังคับที่รัฐมนตรีเจ้ากระทรวงตั้งไว้ ตามมาตรา 1018

1.3 ระเบียบการจดทะเบียน

- ผู้จดทะเบียนต้องใช้ **แบบพิมพ์การจดทะเบียน** ตามกำหนดไว้ ในระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท
- คำขอจดทะเบียนต้องมีรายการครบถ้วน ถ้าไม่ครบถ้วนหรือขัดกับกฎหมายหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ นายทะเบียนย่อมไม่จดทะเบียนให้ ตามมาตรา 1019

1.4 รายการขอจดทะเบียน

- รายการที่จะต้องมีในคำขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ ตาม ปพพ. ม.1064

มาตรา 1064 “อันห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น จะจดทะเบียนก็ได้

การจดทะเบียนนั้น ท่านบังคับให้มีรายการดังนี้ คือ

(1) ชื่อห้างหุ้นส่วน

(2) วัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน

(3) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ และสาขาทั้งปวง

(4) ชื่อและที่สำนักกับทั้งอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกๆ คน ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดมีชื่อ
ยี่ห้อ ก็ให้ลงทะเบียนทั้งชื่อและยี่ห้อด้วย

(5) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ ในเมื่อได้แต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการแต่เพียงบางคน

(6) ถ้ามีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการประการใดให้ลงไว้ด้วย

(7) ตราซึ่งใช้เป็นสำคัญของห้างหุ้นส่วน

ข้อความซึ่งลงทะเบียนนั้น จะลงรายการอื่นๆ อีกอันคู่สัญญาเห็นสมควรจะให้ประชาชน
ทราบด้วยก็ได้

การลงทะเบียนนั้น ต้องลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนและต้องประทับตราของ
ห้างหุ้นส่วนนั้นด้วย...”

1.4.1 ชื่อห้างหุ้นส่วน

- การตั้งชื่อห้างหุ้นส่วนนั้นเป็นเสรีภาพตามสมควร จะตั้งชื่อห้างหุ้นส่วนอะไรก็ได้
- แต่ต้องระมัดระวังว่าชื่อที่จะนำมาเป็นชื่อนั้น จะต้องไม่มีคำหรือข้อความใดๆ ที่เป็น **ข้อห้าม** ตามระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. 2549 ข้อที่ 37
- เช่น **พระนาม**ของพระเจ้าแผ่นดิน พระมหากษัตริย์ รัชทายาท หรือพระบรมวงศานุวงศ์ในพระราชวงศ์
ปัจจุบัน เว้นแต่จะได้รับพระบรมราชานุญาต และ
- ต้องไม่เป็นชื่อ **กระทรวง** ทบวง กรม ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ ฯลฯ

- **ชื่อประเทศ** ชื่อที่ขัดต่อแนวนโยบายของรัฐ ชื่อที่อาจก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดได้ว่าเป็นหน่วยงานหรือหุ้นส่วนบริษัทอื่น เป็นต้น และ
- **ชื่อต้องมีค่าแสดงประเภทนิติบุคคล**ว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล” ประกอบด้วย
- นอกจากนี้ผู้จดทะเบียนอาจขอ**จองชื่อ**ทาง on line ได้ โดยเข้าไปที่ w.w.w.dbd.go.th

1.4.2 วัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน

- ความมุ่งหมาย หรือ**ขอบเขต** ในการประกอบกิจการงานของห้างหุ้นส่วน
- ซึ่งจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. 2549 ข้อที่ 43
- เช่น **ขัดต่อกฎหมาย**หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ

- ขัดต่อนโยบายของรัฐ
- การใช้ความหมาย**ไม่ชัดเจน ไม่มีขอบเขต** และ
- ห้ามประกอบกิจการประเภทต่างๆ ตามที่ระเบียบฉบับนี้บังคับ เว้นแต่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด
- เช่น ธนาคาร ประกันภัย การเงินทุน คลังสินค้า แשר สถาบันการศึกษา เป็นต้น (ฎ. 5002/2540, ฎ. 3612/2535, ฎ. 3388/2531, ฎ. 5129/2531)

1.4.3 ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ และสาขาทั้งปวง

- ที่ตั้งของห้างหุ้นส่วนนั้น มีไว้เพื่อให้ทางราชการและประชาชนทั่วไป เช่น
- **ติดต่อทั่วไป** อำนวยการ**ยื่นฟ้องหรือดำเนินคดี**กับห้างฯ ต่อศาลฎีกาลำเนาที่มูลคดีเกิด

- ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ ถือว่าเป็นภูมิลำเนาของห้างหุ้นส่วน ส่วนที่ตั้งสำนักงาน สาขา ก็ถือว่าเป็นภูมิลำเนาในกิจการนั้นด้วย ตามมาตรา 68 และมาตรา 69

1.4.4 ชื่อและที่สำนักกับทั้งอาชีพะของผู้เป็นหุ้นส่วนทุก ๆ คน ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดมีชื่อยี่ห้อ ก็ให้ลงทะเบียนทั้งชื่อและยี่ห้อ

- เพื่อให้ประชาชนทราบ และเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน
- ว่า ผู้เป็นหุ้นส่วน มีใครบ้าง มีอาชีพอะไร ฐานะด้านการเงินเป็นอย่างไร เป็นต้น และ
- ทำให้เกิดอำนาจต่อบุคคลภายนอก ในการต่อสู้คดีเรียกร้องเข้าถือเอาสิทธิต่างๆ ได้

1.4.5 ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ

- ถ้าแต่งตั้งผู้จัดการ ตามมาตรา 1035

- การ แต่งตั้งหุ้นส่วนผู้จัดการ อาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ตามมาตรา 1042
- หากไม่แต่งตั้ง ถือว่าผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน เป็นผู้จัดการตามมาตรา 1033

1.4.6 ถ้ามีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการประการใดให้ลงไว้ด้วย

- ห้างหุ้นส่วนสามัญถ้าไม่ได้ตกลงเกี่ยวกับการจัดการงานของห้างหุ้นส่วนไว้ ถือว่าผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการตามมาตรา 1033

- ถ้ามีข้อตกลงแต่งตั้งผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนเป็นผู้จัดการ
- ต้องระบุให้ชัดเจนว่า มีใครบ้าง มีอำนาจทำอะไรได้บ้าง

- กรณีมีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการไว้ ข้อจำกัดอำนาจนั้นย่อมมีผลผูกพัน

บุคคลภายนอก

- ถือว่าบุคคลภายนอก**รู้ถึงข้อจำกัดอำนาจนั้น**ด้วย เนื่องจากได้**จดทะเบียน**ไว้แล้ว
- ต่างจากห้างหุ้นส่วนสามัญ**ไม่จดทะเบียน** ข้อจำกัดอำนาจนั้น**ไม่ผูกพัน**บุคคลภายนอก ตาม
มาตรา 1053

1.4.7 ตราซึ่งใช้เป็นสำคัญของห้างหุ้นส่วน

- ตรา หมายถึง ตราประทับของห้างฯ ใช้ประทับในเอกสารต่างๆ **ในนามของห้างหุ้นส่วน**
- ต้องประทับ**คู่กับชื่อ**ของผู้เป็นหุ้นส่วนที่มีอำนาจลงนาม
- ตามระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. 2549 ข้อที่ 39 (ฎ. 407-408/2515)

1.4.8 รายการอื่นที่ต่อกรให้ประชาชนทราบ

- เช่น ผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคน **มีหุ้นเท่าไร** อะไรบ้าง การแบ่ง **กำไรและขาดทุน** แบ่งอย่างไร ข้อตกลงเกี่ยวกับการ**ลงคะแนนเสียง** เป็นต้น

1.4.9 ลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนและต้องประทับตราของห้างหุ้นส่วน

- เมื่อมีการจดทะเบียนแล้ว ภายหลังมีการแก้ไขข้อความที่ได้จดทะเบียนไว้
- เช่น **เปลี่ยนชื่อห้าง** เพิ่มเติมวัตถุประสงค์ เปลี่ยนผู้จัดการ มีผู้เป็นหุ้นส่วนเข้ามาใหม่ จะต้องมีการขอจดทะเบียนใหม่อีก

2. หน้าที่ของนายทะเบียน

- ตาม มาตรา 1064 วรรคท้าย “ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่ห้างหุ้นส่วนนั้นฉบับหนึ่ง”

- เมื่อมีการยื่นคำขอจดทะเบียน**ถูกต้อง** นายทะเบียนก็ต้องดำเนินการจดทะเบียนให้
- หากนายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียนโดยมิชอบ ก็อาจถูก**ฟ้องร้อง**ต่อศาลบังคับให้จดทะเบียนได้
- เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียนให้แล้ว ต้องออก **ใบสำคัญ** แสดงการจดทะเบียนมอบให้แก่ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นฉบับหนึ่งด้วย และ
- ต้อง**แต่งย่อ**รายการที่ได้ลงทะเบียนไปลงพิมพ์ในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา 1021 (ฏ. 1930/2528)

3. กรณีขอลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการ

- ตาม มาตรา 1064/1 “หุ้นส่วนผู้จัดการคนใดในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนมีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบเพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้นั้น

หุ้นส่วนผู้จัดการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้”

มาตรา 1064/2 “เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

- เป็นกรณีที่หุ้นส่วนผู้จัดการประสงค์ที่จะลาออกจากตำแหน่งด้วยตนเอง ไม่ใช่เป็นกรณีที่ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นเอาออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา 1036

3.1 กรณีหุ้นส่วนผู้จัดการหลายคน

- ให้นักหุ้นส่วนผู้จัดการที่ประสงค์จะลาออกจากตำแหน่ง ยื่นใบลาออกต่อหุ้นส่วน ผู้จัดการคนใดคนหนึ่ง การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการคนอื่นแล้ว

3.2 กรณีหุ้นส่วนผู้จัดการมีคนเดียว

- ให้นักหุ้นส่วนผู้จัดการที่ประสงค์จะลาออก ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้หุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งก็ได้
- เพื่อนัดประชุมและพิจารณา ตั้งผู้จัดการคนใหม่พร้อมแนบใบลาออกไปด้วย
- การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่ง

3.3 หลังจากหุ้นส่วนผู้จัดการลาออกแล้ว

- ให้แจ้งต่อนายทะเบียนให้ทราบ และให้ห้างหุ้นส่วนนำความไป จดทะเบียนภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ที่มีการเปลี่ยนแปลง

- ในกรณีผู้เป็นหุ้นส่วน ไม่ยอมรับใบลาออก หรือไม่ยอมรับทราบ
- ตามกฎหมายบัญญัติว่า “...การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึง”
- หมายถึง อยู่ในเงื้อมมือหรืออยู่ในการครอบครองของผู้รับ และผู้รับจะต้องทราบเจตนาของผู้ที่จะลาออกแล้ว ด้วยว่าประสงค์จะลาออกจากตำแหน่ง จึงจะมีผลเป็นการลาออกตามกฎหมายทันที
- แม้ผู้รับจะปฏิเสธไม่ยอมรับหรือไม่รับทราบก็ตาม
- การลาออก จะลาออกโดยวาจาไม่ได้

ผลของการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ มี 2 กรณี

1. ผลโดยทั่วไป

- มีสภาพเป็นนิติบุคคล

1.1 ผลเกี่ยวกับสภาพของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน

1) มีสภาพเป็นนิติบุคคล

- เมื่อได้จดทะเบียนแล้วจัดว่ามีสภาพเป็นนิติบุคคล มีตัวตนแยกต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน
มาตรา 1015
- หน้าที่และความรับผิดชอบ ตามกรอบ**วัตถุประสงค์**ของนิติบุคคล
- กฎหมายแพ่งเยอรมัน มีข้อความว่า “นิติบุคคล ต้องรับผิดชอบในความเสียหายซึ่งคณะกรรมการ กรรมการ หรือผู้แทนอื่นๆ ที่แต่งตั้งโดยถูกต้องได้ก่อให้เกิดขึ้นต่อบุคคลภายนอก ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมาย”(German Civil Code section 31 (Liability of an association for organ)

- ถ้า การกระทำใดมิได้อยู่ในกรอบวัตถุประสงค์ สมาชิก และผู้จัดการทั้งหลาย (กรรมการ) ผู้ลงมติ เห็นชอบด้วยกับการกระทำและผู้จัดการทั้งหลาย (กรรมการ) และผู้แทนอื่นๆ ผู้ปฏิบัติการต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น (J. E. de Becker, 1909)

- บัญญัติในทำนองเดียวกันกับกฎหมายไทย ตามมาตรา 76(ฎ. 1012/2493)

2) มีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน

- ความประสงค์ของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ย่อมแสดงออกโดยหุ้นส่วนผู้จัดการ หรือผู้แทน

- อาจฟ้องคดีหรือถูกฟ้องคดีในนามของห้างหุ้นส่วนเองได้ (ฎ. 624/2515)

- สอดคล้องกับหลักทฤษฎีนิติบุคคลสมมุติ (Fiction Theory) ซึ่งทฤษฎีนี้ถือว่านิติบุคคลเกิดขึ้นจากการมีกฎหมายรับรองให้มีให้เกิดขึ้น ไม่มีตัวตนจริงๆ และถือว่าผู้กระทำการแทนนิติบุคคลเป็นเพียงตัวแทนของนิติบุคคลเท่านั้น (Gower, 1969)

3) ความรับผิดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนมิได้เฉพาะการกระทำที่อยู่ขอบ วัตถุประสงค์เท่านั้น

- ถ้ากระทำการนอกขอบวัตถุประสงค์ ห้าง ฯ ไม่ต้องรับผิด หุ้นส่วนผู้จัดการหรือผู้แทนจะต้องรับผิดชอบในฐานะส่วนตัว ตามมาตรา 76 และ
- **นิติบุคคลต้องรับผิด** เพื่อละเมิดซึ่งเกิดจากการกระทำละเมิดของกรรมการหรือผู้แทนอื่น ซึ่งอยู่ในขอบวัตถุประสงค์

- ต้องมีเงื่อนไขดังนี้ 1) ต้องเป็นการกระทำที่ **อยู่ในขอบอำนาจหรือวัตถุประสงค์** ของนิติบุคคล ตามกฎหมาย ตราสารจัดตั้งหรือข้อบังคับ และ 2) ต้องเป็นการกระทำที่อยู่ใน **ขอบอำนาจหน้าที่** ของบุคคล เหล่านี้ด้วย (ฎ. 41/2509, ฎ. 1463-1464/2518, ฎ. 3536/2525, ฎ. 2579/2516)

1.2 ผลเกี่ยวกับเอกสารที่ได้จดทะเบียน

-เมื่อได้จดทะเบียนแล้ว เอกสารที่นำไปจดทะเบียนยอมผูกพันห้างหุ้นส่วน

1) เอกสารที่ได้จดทะเบียนและส่งมอบให้นายทะเบียนเก็บรักษาไว้

- ประชาชนทั่วไปสามารถขอตรวจดูได้ หรือ
- ขอให้นายทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียน หรือ
- ขอคัดสำเนาหรือเนื้อความในเอกสารพร้อมด้วยคำรับรองว่าถูกต้องก็ได้

- โดยเสียค่าธรรมเนียม ตามมาตรา 1020

2) ห้างหุ้นส่วนและผู้เป็นหุ้นส่วนถูกปิดปากมิให้เถียงหรือปฏิเสธข้อความหรือเอกสารที่ได้จดทะเบียน

- ถ้ามิได้มีการโฆษณาข้อความ หรือรายการ หรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา
- ทุกคน จะถูกปิดปากเกี่ยวกับข้อความที่โฆษณานั้นด้วย ตามมาตรา 1022 และมาตรา 1023

2. ผลโดยเฉพาะ

2.1 มีสิทธิถือเอาประโยชน์จากบุคคลภายนอก

- มาตรา 1065 “ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจถือเอาประโยชน์แก่บุคคลภายนอกในบรรดาสิทธิอันห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้นได้มา แม้ในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตน”

- ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น ที่ไม่ใช่คู่สัญญากับบุคคลภายนอก สามารถเข้าถือเอาประโยชน์ในบรรดาสิทธิต่างๆ ของห้างหุ้นส่วนจากบุคคลภายนอก ในนามของห้างหุ้นส่วนได้ แม้จะไม่ปรากฏชื่อเป็นคู่สัญญาในกิจการนั้นก็ตาม

- เพราะเมื่อจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนแล้ว ย่อมต้องระบุว่าใครเป็นหุ้นส่วนบ้างตามมาตรา 1064 (4) แม้กิจการนั้นจะไม่ปรากฏชื่อผู้เป็นหุ้นส่วน ถือว่าบุคคลภายนอกต้องทราบว่าใครเป็นหุ้นส่วนบ้าง

- โดยผลของการจดทะเบียนและโฆษณาในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา 1022

- ประโยชน์หรือสิทธิต่างๆ นั้นจะต้องเป็นของห้างหุ้นส่วนและผู้เป็นหุ้นส่วนเข้าถือเอาประโยชน์หรือสิทธิต่างๆ ในนามของห้างหุ้นส่วน **ไม่ใช่ในฐานะส่วนตัว**

- ต่างจากห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วนจะถือเอาสิทธิใดๆ จากบุคคลภายนอกในกิจการค้าขายซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนไม่ได้ตามมาตรา 1049

2.2 ห้ามค้าขายแข่งขันกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน

- มาตรา 1066 “ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่ว่าจะทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น หรือไปเข้าเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนอื่น ซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้น เว้นไว้แต่จะได้รับคำยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นทั้งหมด

แต่ข้อห้ามเช่นว่ามานี้ ท่านว่าจะไม่พึงใช้ได้ ถ้าหากผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายได้รู้อยู่แล้วในเวลาเมื่อลงทะเบียนห้างหุ้นส่วนนั้นว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้ทำกิจการ หรือเข้าเป็นหุ้นส่วนอยู่ในห้างหุ้นส่วนอื่นอันมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน และในสัญญาเข้าหุ้นส่วนที่ทำไว้ต่อกันนั้นก็ไม่ได้บังคับให้ถอนตัวออก”

2.2.1 ข้อห้ามตามมาตรา 1066 ห้ามผู้เป็นหุ้นส่วน 2 ประการ ดังนี้

- 1) ห้ามประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง อันมีสภาพเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วน ไม่ว่าทำเพื่อตนเองหรือผู้อื่น
- 2) ห้ามเข้าไปเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนอื่น ซึ่งห้างนั้น ประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วน

2.2.2 ข้อยกเว้นของข้อห้ามตามมาตรา 1066 มี 2 กรณี คือ

- 1) หุ้นส่วนอื่นทั้งหมดให้ความยินยอม
- 2) หุ้นส่วนอื่นรู้อยู่แล้วใน ขณะจดทะเบียน ว่าผู้เป็นหุ้นส่วนผู้นั้นได้กระทำการหรือเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนอื่น และในสัญญาเข้าห้างหุ้นส่วนที่ทำไว้ต่อกันก็ไม่ได้บังคับให้ถอนตัวออกจากห้างหุ้นส่วนอื่น

2.2.3 ผลจากการฝ่าฝืน

- มาตรา 1067 “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดกระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติในมาตราก่อนนี้
ไซ้ร้ ท่านว่าห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนนั้นชอบที่จะเรียกเอาผลกำไรอันผู้นั้นหาได้ทั้งหมดหรือเรียก
เอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายซึ่งห้างหุ้นส่วนได้รับเพราะเหตุนั้น

แต่ทั้งนี้ท่านห้ามมิให้ฟ้องเรียกเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันทำการฝ่าฝืน

อนึ่ง บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ลบล้างสิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายนอกนั้นในอันจะเรียก
ให้เลิกห้างหุ้นส่วน”

- เรียกเอาผลกำไรซึ่งหุ้นส่วนผู้นั้นหามาได้ทั้งหมด
- เรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย ที่ห้างได้รับจากการทำกิจการที่แข่งขัน

- ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นมีสิทธิเรียกให้เลิกห้างได้ ถือว่าเป็นการละเมิดหลักพื้นฐานของการเข้าเป็นหุ้นส่วนกัน คือการไว้เนื้อเชื่อใจกันและกัน แต่ศาลอาจสั่งให้ **กักจัด**ผู้เป็นหุ้นส่วนที่เป็นต้นเหตุ แทนการสั่งให้เลิกห้างก็ได้

2.3 ความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนที่ออกจากห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน

- มาตรา 1068 “ความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนอันเกี่ยวแก่หนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนออกจากหุ้นส่วนนั้น ย่อมมีจำกัดเพียงสองปีนับแต่เมื่อออกจากหุ้นส่วน”
 - ความรับผิดในหนี้สิน ที่ห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้น **ก่อนที่ตนจะออก**จากหุ้นส่วน มีจำกัดเพียง **2 ปี** นับแต่เมื่อออกจากหุ้นส่วน
- ถือเอาวันที่นายทะเบียนจดทะเบียนการเปลี่ยนแปลงผู้เป็นหุ้นส่วนในทะเบียนนิติบุคคล ฎ. 94/2547

- โดยไม่ต้องคำนึงว่าอายุความแห่งมูลหนี้ นั้นจะมากกว่าสองปีหรือไม่ ซึ่งอายุความอาจจะสั้นกว่าสองปีก็ได้ (ฎ. 1300/2533, ฎ. 3301/2534) และ
- **ตกลงเป็นอย่างอื่นก็ได้** เพราะไม่ใช่เรื่องอายุความ และมีข้อบทบัญญัติอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎ. 2613/2523)
- ต่างจากห้างหุ้นส่วนไม่จดทะเบียนต้องรับผิดชอบตามอายุความแห่งมูลหนี้ ตามมาตรา 1051 (ฎ. 3103/2533, ฎ. 5949/2534, ฎ. 2613/2523, ฎ. 4411/2531, ฎ. 463/2533)

2.4 ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนเลิกกันเมื่อห้างล้มละลาย

- มาตรา 1069 “นอกจากในกรณีทั้งหลายที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1055 ท่านว่าห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนยอมเลิกกันเมื่อห้างหุ้นส่วนนั้นล้มละลาย”

- ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนชนิดหนึ่งเหมือนกัน กฎหมายจึงกำหนดให้ในเหตุในการเลิกห้างตามมาตรา 1055 มาใช้บังคับด้วย
- ประกอบกับห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนมีสภาพเป็นนิติบุคคล กฎหมายจึงเพิ่มเหตุเลิกห้างขึ้นมาอีก คือให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนเลิกจากกันเมื่อห้างล้มละลาย
- เพราะห้างมีสภาพบุคคล จึงมีทรัพย์สินเป็นของตัวเอง ดังนั้นจึงอาจถูกเจ้าหนี้ฟ้องให้ล้มละลายได้

2.5 สิทธิของเจ้าหนี้ต่อห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน

- สิทธิของเจ้าหนี้ต่อห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ย่อมมีสิทธิหน้าที่ตาม**ขอบวัตถุประสงค์**
- ดังนั้นการกระทำใดๆ ภายในขอบวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน จึงมี**ผลผูกพันห้าง**

- การฟ้องคดี เจ้าหนี้ของห้างฯ **ต้องฟ้องฯ** จะฟ้องหุ้นส่วนไม่ได้ เนื่องจากหุ้นส่วนเป็นเพียงผู้กระทำการแทนห้างฯ ตามขอบวัตถุประสงค์เท่านั้น

2.5.1 ผู้เป็นหุ้นส่วนตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ค้ำประกัน

- มาตรา 1070 “เมื่อใดห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนชนิดชำระหนี้ เมื่อนั้นเจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนนั้นชอบที่จะเรียกให้ชำระหนี้เอาแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งก็ได้”
- เมื่อเป็นนิติบุคคลแล้ว หนี้ของห้างฯ จึงเป็นคนละส่วนกับหนี้ของผู้เป็นหุ้นส่วน
- ดังนั้นเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ เจ้าหนี้จะต้องเรียกให้ห้างฯ ชำระหนี้ของห้างฯ เองเสียก่อน
- เมื่อห้างฯ ผิดนัดไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้จึงจะเรียกให้ผู้เป็นหุ้นส่วนชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วนได้

- ตาม ม. 1070 กฎหมายอนุญาตให้เจ้าหนี้สามารถฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วนได้เลย
- แสดงให้เห็นว่า แม้ห้างหุ้นส่วนจะมีสภาพเป็นนิติบุคคลแล้วก็ตาม ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนก็ยังคงต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนร่วมกันอย่างไม่จำกัดจำนวนเช่นเดิม
 - เพียงแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนมีสิทธิเรียกร้องโดยให้เจ้าหนี้ไปบังคับชำระหนี้เอาจากห้าง ๗ ก่อนก็ได้ ตามมาตรา 1071 (ฎ. 1306/2530, ฎ. 7093/2545)
- อย่างไรก็ตาม เจ้าหนี้ของห้างฯ จะฟ้องหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งให้รับผิดชอบในหนี้สินของห้าง ๗ จะต้องกล่าวในคำฟ้องด้วยว่าห้าง ๗ ผิดนัดชำระหนี้แล้ว มิฉะนั้นศาลอาจไม่บังคับให้หุ้นส่วนรับผิดชอบ (ฎ. 770/2503, ฎ. 3185/2529)

2.5.2 สิทธิเรียกร้องของผู้เป็นหุ้นส่วน

- มาตรา 1071 “ในกรณีทีกล่าวไว้ในมาตรา 1070 นั้น ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนนำพิสูจน์ได้ว่า

- (1) สินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนยังมีพอที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือบางส่วนและ
- (2) การที่จะบังคับเอาแก่ห้างหุ้นส่วนนั้นไม่เป็นการยากจะนี้ไซ้ ศาลจะบังคับให้เอาสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนนั้นชำระหนี้ก่อนก็ได้ สุดแต่ศาลจะเห็นสมควร”

- เมื่อห้างฯ ผิดนัดชำระหนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องให้หุ้นส่วนรับผิดชอบในหนี้ของห้างได้ โดยไม่ต้องฟ้องห้างฯ ก่อนก็ได้

- แต่กฎหมายให้สิทธิแก่หุ้นส่วน สามารถนำสืบว่า ทรัพย์สินของห้าง ฯ ยังมีพอชำระหนี้ได้ และบังคับได้ไม่ยาก (ฎ. 1092/2544)

- ถ้า หุ้นส่วนนำสืบได้แล้ว เป็นดุลพินิจของศาลที่จะสั่งบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของห้าง ฯ ก่อน (ฎ. 1092/2544)

- **ควรเรียกห้างฯ** เข้ามาเป็นจำเลยร่วมในคดีด้วย เพื่อให้เจ้าหนี้สามารถบังคับเอาจากทรัพย์สินของห้างฯ ได้โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่

2.6 สิทธิของเจ้าหนี้ส่วนตัวของผู้เป็นหุ้นส่วนต่อห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน

- มาตรา 1072 “ถ้าห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนยังมีได้เลิกกันตราบใด เจ้าหนี้ของผู้เป็นหุ้นส่วนเฉพาะตัวย่อมใช้สิทธิได้แต่เพียงในผลกำไรหรือเงินซึ่งห้างหุ้นส่วนค้างชำระแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นเท่านั้น ถ้าห้างหุ้นส่วนนั้นเลิกกันแล้วเจ้าหนี้อ่อมใช้สิทธิได้ตลอดจนถึงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นอันมีในสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน”
- เมื่อห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนมีทรัพย์สิน สิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบ **แยกต่างหาก** จากผู้เป็นหุ้นส่วนแล้ว

- ตราบใดที่ห้างหุ้นส่วน **ยังไม่เลิก** หุ้นส่วนไม่มีสิทธิได้รับทรัพย์สินของห้าง ฯ เจ้าหนี้ส่วนตัวของหุ้นส่วน ไม่มีสิทธิเอาทรัพย์สินของห้างมาชำระหนี้
- คงบังคับได้เฉพาะ**ผลกำไรหรือเงินที่ห้างหุ้นส่วนค้างชำระ** แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนเท่านั้น เพราะเงินดังกล่าวเป็นของหุ้นส่วนอยู่แล้ว เจ้าหนี้จึงมีสิทธิบังคับชำระหนี้ได้
- แต่เมื่อใดที่**ห้างเลิกแล้ว** ผู้เป็นหุ้นส่วนจึงจะมีสิทธิได้รับเงินค่าหุ้น เจ้าหนี้ส่วนตัวของหุ้นส่วน จึงมีสิทธิขอรับชำระหนี้จากค่าหุ้นได้ (ฎ. 3841/2525)
- คำว่า **“ผลกำไร”** หมายถึง ผลกำไรที่ห้างฯ ได้มาเนื่องจากการประกอบกิจการ
- ส่วน คำว่า **“เงินซึ่งห้างฯ ค้างชำระ”** หมายถึง บรรดาเงินต่างๆ ซึ่งห้าง ฯ มีหน้าที่ต้องชดใช้แก่หุ้นส่วนนอกจากกำไร เช่น เงินที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออกทตรงจ่ายไปแทนห้าง เป็นต้น (ฎ. 3619-3620/2535)

- คำว่า “ **เงินค้ำหุ้น**” หมายถึง เงินที่นำไปลงหุ้น ซึ่งเป็นทุนของห้างฯ

การควบห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนเข้ากัน

- คือ การรวมตัวของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนตั้งแต่สองห้างขึ้นไป เข้าด้วยกันเป็นห้างเดียว
- เกิดขึ้นจากการตลาดและการค้า เพื่อจัดการแข่งขันทางการค้า เพื่อในการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการ เพื่อให้ธุรกิจการค้าขยายตัว หรือเพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการ

1. วิธีการควบห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน

มาตรา 1073 “ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหนึ่งจะควบเข้าเป็นอันเดียวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนอีกห้างหนึ่งก็ได้ โดยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมด เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น”

มาตรา 1074 “เมื่อห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างใดประสงค์จะควบเข้ากับห้างอื่น ห้างหุ้นส่วนนั้นต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่นั้นสองครั้งเป็นอย่างน้อย และส่งคำบอกกล่าวความประสงค์ที่จะควบเข้ากันนั้นแก่บรรดาผู้ซึ่งห้างหุ้นส่วนรู้ว่าเป็นเจ้าหนี้ และขอให้เจ้าหนี้ผู้มีข้อคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดในการที่จะทำนั้นส่งคำคัดค้านไปภายในสามเดือนนับแต่วันบอกกล่าว

ถ้าไม่มีใครคัดค้านภายในกำหนดเวลาเช่นว่านั้น ก็ให้พึงถือว่าไม่มีคัดค้าน

ถ้ามีคัดค้านไฉไร ท่านมิให้ห้างหุ้นส่วนจัดการควบเข้ากัน เว้นแต่จะได้ใช้หนี้ที่เรียกร้องหรือให้ประกันเพื่อหนี้นั้นแล้ว”

มาตรา 1075 “เมื่อห้างได้ควบเข้ากันแล้ว ต่างห้างก็ต่างมีหน้าที่จะต้องนำความนั้นจดลงทะเบียน ว่าได้ควบเข้ากันเป็นห้างหุ้นส่วนขึ้นใหม่”

1.1 ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน

- การควบห้างเข้ากันเป็นเรื่องสำคัญ เพราะการควบห้างหุ้นส่วนอาจมีผลทำให้ผู้เป็นหุ้นส่วนบางคนอยู่ในฐานะได้เปรียบและเสียเปรียบกัน
- เช่น ห้างหุ้นส่วนหนึ่งอาจจะมีทรัพย์สินเยอะและกิจการเจริญรุ่งเรืองดี แต่อีกห้างหุ้นส่วนหนึ่งกลับมีทรัพย์สินน้อยและกิจการกำลังตกต่ำลง และ
- อาจทำให้มีผู้เป็นหุ้นส่วนเพิ่มขึ้น การประกอบธุรกิจมีภาระเพิ่มขึ้น การเสี่ยงภัยของห้างก็มีเพิ่มขึ้น
- ดังนั้น การควบห้างหุ้นส่วนจึงต้องอาศัยความยินยอมพร้อมใจกัน จากผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนอย่างเป็นเอกฉันท์ เว้นแต่จะได้มีการตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

1.2 สิทธิของเจ้าหนี้ในการคัดค้าน

- การควบห้างทำให้เจ้าหนี้บางคนของห้างอยู่ในฐานะได้เปรียบหรือเสียเปรียบได้
- กฎหมายจึงกำหนดให้สิทธิแก่**เจ้าหนี้คัดค้าน**การควบห้างได้
 - 1) **ต้องมีการโฆษณา** การควบห้างหุ้นส่วนในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างน้อย 2 ครั้ง
 - 2) **ต้องส่งคำบอกกล่าวไปยังเจ้าหนี้ของห้างแต่ละห้างรู้** และ
 - ขอให้เจ้าหนี้ที่ประสงค์จะคัดค้าน ต้องส่งคำคัดค้านภายใน 3 เดือน นับแต่วันบอกกล่าว
 - 3) **ถ้าไม่มีเจ้าหนี้คนใดคัดค้าน** ภายในกำหนดเวลา 3 เดือน ก็ดำเนินการควบห้างฯ ได้
 - 4) **ถ้ามีเจ้าหนี้คัดค้าน** ห้างก็จะควบกันไม่ได้
- จะต้องมีการใช้หนี้หรือหาประกันแก่เจ้าหนี้ที่คัดค้านจนพอใจ

- ถ้ามีการใช้หนี้หรือให้ประกันแก่เจ้าหนี้ แล้ว แต่ยังไม่พอใจหรือยังได้แย้งอยู่ และไม่ยอมถอนคำคัดค้าน นายทะเบียนจะไม่ยอมจดทะเบียนให้
- เช่นนี้ห้างที่ควรต้องฟ้องเจ้าหนี้ ให้ถอนคำคัดค้านหรือ ฟ้องให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนหรือฟ้องทั้งสองฝ่ายก็ได้

1.3 ต้องจดทะเบียนห้างใหม่

- เมื่อครบกันเข้าเป็นห้างใหม่ ก็ต้องมีกรจดทะเบียนการควบห้างให้ปรากฏไว้ และ
- ต้องจดทะเบียนเกี่ยวกับห้างใหม่ด้วย เพราะตัวผู้เป็นหุ้นส่วนเพิ่มขึ้น วัตถุประสงค์ของห้างใหม่ก็อาจขยายมากขึ้น หุ้นของห้างก็เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนชื่อของห้างใหม่ก็อาจเปลี่ยนแปลงได้

- การควบห้าง กฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการจดทะเบียน ว่าต้องดำเนินการภายในกี่วัน
- แต่ ต้องนำไปจดทะเบียนในระยะเวลาอันเร็วที่สุด เพื่อให้มีผลสมบูรณ์บุคคลภายนอกได้

2. ผลของการควบห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน

มาตรา 1076 “ห้างหุ้นส่วนใหม่นี้ย่อมได้ไปทั้งสิทธิ ทั้งต้องอยู่ในความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนเดิมที่ได้ควบเข้ากันนั้นทั้งสิ้น”

2.1 ทำให้ห้างเดิมแต่ละห้างที่ควบเข้ากันสิ้นสภาพ

2.2 ห้างหุ้นส่วนใหม่ต้องรับโอนทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนเดิมที่ได้ควบเข้ากันมาเป็นของห้างใหม่

- ห้างใหม่จึงสามารถฟ้องให้ลูกหนี้ของห้างเดิมให้ห้างใหม่ได้ และ

- อาจถูกเจ้าหนี้ของห้างเดิมฟ้องให้ห้างใหม่รับผิดชอบใช้หนี้ได้
 - การควบห้างเข้ากันนี้ ไม่ใช่เป็นการแปลงหนี้ใหม่ การโอนหนี้ การโอนสิทธิเรียกร้อง และไม่ใช่เป็นการจดทะเบียนเลิกห้างเดิมแล้วจดทะเบียนตั้งห้างใหม่ด้วย

บทสรุป

การเลิกและการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ แบ่งออกเป็น 3 เรื่องด้วยกันคือ การเลิกห้างและการชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนสามัญ การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ และการควบห้างหุ้นส่วนสามัญ

การเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น สามารถเลิกได้ด้วยการที่ผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยการตกลงยินยอมพร้อมใจกันเลิก หรือเป็นการเลิกโดยผลของกฎหมาย ซึ่งอาจเกิดจากการที่ห้างมีข้อตกลงกันไว้ในสัญญาว่าห้างจะต้องเลิกกันตามกำหนดเวลาหรือเลิกกันเนื่องจากเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง หรือเลิกกันเพราะผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งมีคำบอกกล่าวแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นๆ ว่าขอเลิกห้างหุ้นส่วน และอาจเกิดจากการที่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งตาย ล้มละลาย หรือเป็นผู้ไร้ความสามารถตามมาตรา 1055 หรือเลิกกันโดยคำสั่งศาลซึ่งอาจเกิดจากการที่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งผิดสัญญาหรือล่วงละเมิดข้อบังคับในข้อที่เป็นสาระสำคัญของห้างที่ได้ตกลงกันไว้ หรือห้างดำเนินกิจการต่อไปมีแต่จะขาดทุนอย่างเดียวไม่มีหวังจะกลับฟื้นตัวได้ หรือห้างไม่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยเหตุอื่นๆ ตามมาตรา 1057 ส่วนการชำระบัญชีเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อห้างหุ้นส่วน

สามัญได้เลิกกันแล้วแล้ว ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนอาจตกลงกันให้มีการจัดการทรัพย์สินโดยวิธีใดๆ ก็ได้ ผู้ชำระบัญชี อาจจะเป็นผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดช่วยกันทำหรือจะตกลงกันแต่งตั้งให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้ชำระบัญชีหรือจะใช้เสียงข้างมากก็ได้ตามมาตรา 1061 อำนาจของผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่รวบรวมทรัพย์สิน โดยการรวบรวมทรัพย์สินและชำระหนี้สินของห้าง รวมทั้งแบ่งทรัพย์สิน แบ่งกำไร หรือเฉลี่ยขาดทุน ซึ่ง จะต้องจัดลำดับการชำระบัญชีโดยการชำระหนี้ให้กับบุคคลภายนอกก่อน แล้วจึงชดใช้เงินทตรง และคืนทุน ให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วน แล้วจึงเฉลี่ยกำไรและขาดทุนกัน ตามมาตรา 1062 และมาตรา 1063

การขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ จะต้องดำเนินการตามหลักทั่วไปและเกิดผลตามหลักทั่วไป ทำให้มีสภาพเป็นนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา 1014 ถึงมาตรา 1024 ส่วนผลโดยเฉพาะเมื่อห้างหุ้นส่วนสามัญได้จดทะเบียนแล้ว มีสิทธิเอาประโยชน์ใดๆ จาก บุคคลภายนอกได้ แม้ในกิจการค้าขายที่ไม่ปรากฏชื่อของตนตามมาตรา 1065 ห้ามเข้าไปประกอบกิจการ หรือเข้าไปเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนอื่นที่ประกอบธุรกิจในสภาพคู่เดียวกัน

และเป็นการแข่งขันกับห้างตามมาตรา 1066 และมาตรา 1067 ผู้เป็นหุ้นส่วนที่ออกไปจากห้างจะต้องรับผิดชอบในหนี้สินของห้างก่อนที่ตนจะออกไป กฎหมายกำหนดระยะเวลาไว้เพียงสองปี นับแต่เวลาที่ได้จดทะเบียนออกจากห้าง และเมื่อห้างผิดนัดชำระหนี้ เจ้าหนี้ของห้างมีสิทธิฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนให้ร่วมกันรับผิดชอบในหนี้สินของห้างได้ตามมาตรา 1070 แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนมีสิทธิเงี่ยงให้เจ้าหนี้ฟ้องชำระหนี้เอาจากห้างก่อนได้ถ้าพิสูจน์ได้ว่าห้างมีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้ได้และการบังคับชำระหนี้ไม่เป็นการยากตามมาตรา 1071

การควบห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน อาจเกิดขึ้นจากการตลาดและการค้า เพื่อจัดการแข่งขันทางการค้า เพื่อในการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการ เพื่อให้ธุรกิจการค้าขยายตัว หรือเพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการ วิธีการควบห้างจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนของแต่ละห้างด้วยตามมาตรา 1073 ต้องโฆษณาความประสงค์ที่จะควบห้างหุ้นส่วนในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างน้อย 2 ครั้ง และขอให้เจ้าหนี้ที่ประสงค์จะคัดค้านต้องส่งคำคัดค้านภายใน 3 เดือนนับแต่วันบอกกล่าว ถ้าไม่มีเจ้าหนี้คนใด

คัดค้าน ภายในกำหนดเวลา 3 เดือน ถือว่าไม่มีการคัดค้าน ห้างเหล่านั้นก็สามารถดำเนินการควบห้างกันต่อไปได้ ถ้ามีเจ้าหนี้คัดค้าน ห้างก็จะควบกันไม่ได้ จะต้องมีการใช้หนี้หรือหาประกันแก่เจ้าหนี้ที่คัดค้านจนพอใจตามมาตรา 1074 และเมื่อควบห้างกันแล้วจะต้องจดทะเบียนใหม่ตามมาตรา 1075 มีผลทำให้ห้างหุ้นส่วนใหม่นี้ย่อมได้ไปทั้งสิทธิ ทั้งต้องอยู่ในความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนเดิมที่ได้ควบเข้ากันนั้นทั้งสิ้นตามมาตรา 1076 ดังนั้นการเลิกและการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อห้างหุ้นส่วนสามัญหลายประการด้วยกัน